

STR. 17
OBOWIĄZKI ZWIĄZANE
Z BEZPIECZEŃSTWEM. ZNASZ
JE WSZYSTKIE?

STR. 20
Z KIM MINISTER CYFRYZACJI
UZGADNIAŁ FERC I KPO?

STR. 29
INWESTYCJE A BUDŻET OPERATORA

STR. 36
W CZASIE KRYZYSU NAJLEPSZE
INTERESY ROBIĄ SPEKULANCI

STR. 6

SPÓŁKA DLA MIŚOT-ÓW

WWW.EPIX.NET.PL

IX, W KTÓRYM REGULARNIE SPADAJĄ CENY I TAK W KÓŁKO OD 12 LAT

Jesteśmy największym IXP w Polsce, opartym na trzech niezależnych węzłach: Katowice, Warszawa i Poznań. Powstał, aby dbać o interesy i zaspokajać potrzeby polskich MiSOT-ów, czyli Małych i Średnich Operatorów Telekomunikacyjnych. Przedsięwzięcie to stworzyliśmy i prowadzimy w oparciu o kapitał i pracę polskich, lokalnych ISP. Zyski z działalności przeznaczamy na inwestycje w sprzęt, wzbogacanie zasobów, projekty celowe i integrację środowiska.

Współpraca z nami bazuje na wzajemnym zaufaniu i zadowoleniu, braku korporacyjnych utrudnień, opóźnień oraz niepotrzebnych kosztów. Nigdy nie konkurujemy z ISP na rynku detalicznym czy biznesowym.

W naszych OpenPeeringach, kosztujących już od kilkudziesięciu złotych, oddajemy Wam już znacznie ponad połowę Internetu. Realizujemy bezpośredni dostęp do międzynarodowych operatorów: Aréion (d. Telia), Lumen, Liberty Global, GTT, Hurricane Electric i Telecom Italia Sparkle, w cenach hurtowych. Zapewniamy prosty i tani dostęp do treści pozostałych polskich IX-ów w ramach jednej usługi – Polmix, dokładnie tyle, ile potrzebujesz, bez płaćenia za porty i niewykorzystane pasmo. Agregujemy ogólnopolskie zakupy ISP, wolumenu usług międzynarodowych, polskich i transmisji danych – regularnie obniżamy ceny. Posiadając port w EPIX, masz dostęp do wszystkich integratorów IPTV i dostawców innych usług. Natomiast Projekt TeleSynergia zainicjowaliśmy we współpracy z Beyond.pl, dostawcą zielonych i najbezpieczniejszych usług data center i cloud w Europie, umożliwiając dostęp kolejnym operatorom międzynarodowym do EPIX oraz poprawiając bezpieczeństwo przesyłu danych. Korzystają na tym nasi klienci.

800+
UCZESTNIKÓW
3.0 Tb/s+
RUCHU IP
1300+
PORTÓW

Drogi Czytelniku,

Prezentujemy pierwszy numer miesięcznika ISProfessional, który kontynuuje założenia znane z ICT Professional i przekazuje wiedzę specjalistom oraz entuzjastom z branży telekomunikacyjnej. W dobie cyfrowej rewolucji, kiedy komunikacja staje się kluczem do sukcesu w niemal każdej dziedzinie życia, nasz magazyn ma na celu dostarczenie najświeższych informacji, analiz i ekspertyz z tego dynamicznie rozwijającego się sektora.

W inauguracyjnym wydaniu skupiamy się na dwóch kluczowych tematach, które w ostatnim czasie zyskały na znaczeniu w świecie telekomunikacji. Pierwszy z nich to cyberbezpieczeństwo — zagadnienie, które stało się nieodłącznym elementem dyskusji o nowoczesnych technologiach. Jakie są najnowsze zagrożenia

w cyberprzestrzeni? Jakie strategie i narzędzia mogą pomóc w zapewnieniu bezpieczeństwa naszym sieciom i danym? Na te i wiele innych pytań postaramy się odpowiedzieć w naszych artykułach.

Drugi temat to rozwój Grupy MiŚOT, organizacji działającej w imieniu małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych. Jakie są jej cele, wyzwania i plany na przyszłość? Jak Grupa MiŚOT wpływa na kształtowanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce? Te kwestie również znajdą swoje miejsce w naszym magazynie.

Mamy nadzieję, że ISProfessional dostarczy wartościowych informacji, inspiracji i wiedzy, która pomoże Ci lepiej zrozumieć i nawigować w złożonym świecie telekomunikacji.

Zapraszamy do lektury!
Redakcja ISProfessional

Kontakt z redakcją:
prasa@misot.pl

Nr w rejestrze wydawnictw:
PR2614

Międzynarodowy znak informacyjny:
ISSN 2449-5581

Redaktor naczelny:
Krzysztof Fujański

Sekretarz redakcji:
Michał Koch
michal.koch@misot.pl

Reklama:
Bartosz Nowak
tel. +48 602 495 064
bartosz.nowak@misot.pl

Redakcja:
Paweł Gniadek
Marek Nowak
Klaudia Wojciechowska

Projekt graficzny, skład i grafika na okładce:
Justyna Kramarz [goodot.pl]

Wybrane grafiki – Marcin Jedynak,
freepik.com, pixabay.com

Wydawca:

Projekt MDM Sp. z o.o.
ul. Józefczaka 29/40
41-902 Bytom

Przedruk i kopiowanie tylko za zgodą redakcji

Korekta:
Małgorzata Kościcka

Współpraca:

Paweł Białas
Aleksandra Czerech
Krzysztof Czuszek
Dariusz Fudala
Andrzej Fudala
Sebastian Kachel
Adam Kossowski
Maciej Linscheid
Marcin Pilak
Krzysztof Zawadzki
Marcin Zemła

Projekt ISProfessional #1 (listopad 2023) wydany w listopadzie 2023 r. realizowany jest pod patronatem Grupy MiŚOT.

Redakcja i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za publikowane treści. Prezentowane poglądy i opinie są opiniami danej osoby i redakcja w żaden sposób nie utożsamia się z nimi

Administratorem Państwa danych jest **Projekt MDM** Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Bytomiu, ul. Antoniego Józefczaka 29/40, 41-902 Bytom, wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach pod numerem KRS: 0000765400, NIP: 6263032549, REGON: 382090808, kapitał zakładowy w kwocie 500.000,00 złotych, zwaną dalej: „MDM”, reprezentowaną przez Pana Krzysztofa Fujańskiego – Prezesa Zarządu.

Informacje na Państwa temat posiadamy z publicznie dostępnego źródła – Rejestru przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Dane, jakie posiadamy i przetwarzamy to imię, nazwisko, nazwa firmy, adres firmy, NIP, KRS, adres e-mail. Mają Państwo możliwość zażądania, aby nie otrzymywać więcej takich informacji.

Określone powyżej informacje na Państwa temat posiadamy po to, by wysłać Państwu magazyn ICT Professional o produktach, usługach, innowacjach oraz aktualnościach, jakie naszym zdaniem mogą być dla Państwa interesujące.

Dostęp do danych będą miały osoby pracujące i współpracujące z nami w zakresie realizacji na Państwa rzecz usług. Informacje na Państwa temat nie będą przekazywane poza terytorium Unii Europejskiej.

Pragniemy wysłać Państwu informacje o produktach, usługach, innowacjach oraz aktualnościach, które mogą być dla Państwa interesujące. Mają Państwo prawo, by w dowolnym czasie zażyczyć sobie, abyśmy zaprzestali kontaktowania się z Państwem w celach marketingowych.

Państwa dane osobowe przetwarzane są w celach marketingowych związanych z przesyłaniem Państwu magazynu, będziemy przechowywać do chwili otrzymania od Państwa żądania zaprzestania kontaktowania się ww. celu. Mają Państwo prawo zażądać kopii informacji przechowywanych przez nas na Wasz temat. Chcemy zapewnić, aby Państwa dane osobowe były zawsze prawidłowe i aktualne, zatem jeśli zauważą Państwo nieprawidłowości, możecie Państwo zwrócić się do nas o skorygowanie lub usunięcie informacji, które uznacie za nieprawidłowe lub nieścisłe. Mogą Państwo także złożyć skargę w Urzędzie Ochrony Danych Osobowych pod adresem ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa.

Spis treści

AKTUALNOŚCI	
Spółka dla MiŚOT-ów	6
WYDARZENIA	
Zapraszamy na Zjazd MiŚOT!	9
Z NOTATNIKA BEZPIECZNIKA	
Wyobraź sobie	10
CYBERBEZPIECZEŃSTWO	
Powstanie Rada Bezpieczeństwa Biznesowego MiŚOT	13
Dwa mld PLN na cyberbezpieczeństwo samorządów	15
Obowiązki związane z bezpieczeństwem	17
PRAWO I TELEKOMUNIKACJA	
Z kim minister cyfryzacji uzgadniał FERC i KPO?	20
Nabór KPO	22
Powstała spółka MiŚOT-ów, która zajmie się projektami inwestycyjnymi	24
Duży może więcej?	26
ZARZĄDZANIE	
Inwestycje a budżet operatora	29
FELIETON	
W czasie kryzysu najlepsze interesy robią spekulanci	36

SPARK-T1

MOBILNA WIELOFUNKCYJNA PRZYCZEPA
DO WDMUCHIWANIA ŚWIATŁOWODÓW

w ofercie XBEST.pl

Gotowa do działania w 1 minutę!

- »»»» Zintegrowany kompresor KAESER M17A
- »»»» Osuszacz powietrza
- »»»» Miejsce na bęben kablowy
- »»»» Automatyczny podajnik

Spółka dla MiŚOT-ów

Trwa oferta publiczna, w ramach której Stowarzyszenie e-Południe oferuje współpracującym z nim przez lata operatorom akcje MiŚOT SA. W opublikowanym 4 września Dokumencie Informacyjnym można znaleźć szczegóły oferty, w tym opis podmiotu, którego papiery wartościowe są sprzedawane.

Dokument Informacyjny znajduje się na stronach: <https://misot.pl/home/o-nas/akcje/> i www.e-poludnie.pl (Akcje dla MiŚOT-ów).

Dalszy rozwój

MiŚOT SA została utworzona w celu świadczenia usług telekomunikacyjnych głównie na rzecz małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych. Podmiot posiada dziś 100-procentowe udziały w spółkach: EPIX Sp. z o.o., Projekt MdO Sp. z o.o., Projekt MdM Sp. z o.o. oraz Projekt TdM Sp. z o.o.

Docelowo spółka stanie się właścicielem kolejnych firm obecnie w 100% zależnych od Stowarzyszenia e-Południe.

Firma pełni rolę dystrybutora usług i produktów dla MiŚOT-ów, które wytwarzane są w podmiotach zależnych, podzielonych merytorycznie na obszary biznesowe. Większość z nich oferowana jest na platformie internetowej pod adresem <https://sklep.misot.pl/>

Głównym celem grupy kapitałowej, na czele której stoi MiŚOT SA, jest budowa i rozwój stabilnej i wiarygodnej struktury kapitałowej, czerpiącej z dorobku i doświadczenia działającego od kilkunastu lat Stowarzyszenia e-Południe. Jednym z priorytetów była i jest integracja środowiska małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych i uczynienie ich współwłaścicielami projektów biznesowych, które od lat współtworzyli i są ich beneficjentami.

Harmonogram

Procedury związane z ofertą publiczną potrwać jeszcze trzy miesiące. Do 21 listopada operatorzy, do których trafiają oferty nabycia papierów wartościowych, mają czas na złożenie deklaracji, w których wskazani zostaną potencjalni akcjonariusze (osoby fizyczne) i liczba akcji. Między 15 września a 22 listopada zaplanowano podpisywanie umów sprzedaży przez inwestorów. Zarząd Stowarzyszenia e-Południe złoży podpisy na umowach między 15 i 24 listopada. Po otrzymaniu podpisanego dokumentu każdy inwestor będzie miał trzy dni na zapłatę za akcje. Rozliczenie

oferty, czyli wpis w rejestrze akcjonariuszy, zaplanowane jest do 15 grudnia tego roku.

W interesie małych i średnich

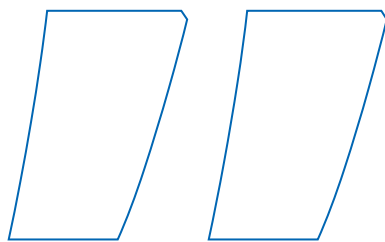
W dniu publikacji Dokumentu Informacyjnego Stowarzyszenie e-Południe miało prawie 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu spółki i posiadało niemal 100% w jej kapitale zakładowym. Po przeprowadzeniu oferty, przy założeniu zbycia 100% oferowanych akcji, co stanowi około 60% walorów spółki, Stowarzyszenie, posiadające akcje uprzywilejowane co do głosu na Walnym Zgromadzeniu, nadal będzie miało znaczący wpływ na działalność podmiotu i decyzje podejmowane na Walnym Zgromadzeniu. Ograniczyć to wpływ pozostałych akcjonariuszy i zagwarantuje bezpieczeństwo realizacji założeń Grupy MiŚOT.

Statut MiŚOT SA przewiduje również ograniczenia w rozporządzaniu akcjami. Gdy akcjonariusz będzie chciał sprzedać swoje walory, w pierwszej kolejności jest zobowiązany zaoferować je dotychczasowym akcjonariuszom. W przypadku nieskorzystania przez nich z prawa pierwszeństwa, sprzedaż akcji osobie trzeciej będzie wymagała zgody zarządu.

Akcje imienne, zgodnie z postanowieniami statutu, mogą być przedmiotem zastawu lub użytkowania. Zastrzega się jednak, że wykonanie prawa głosu w takim wypadku wymaga również zgody zarządu spółki.

Statut zabezpiecza spółkę instytucją umorzenia akcji. Może ono nastąpić w przypadku, gdy wobec akcjonariusza otwarto postępowanie upadłościowe, doszło do zmiany struktury

**PRZY ZAŁOŻENIU
ZBYCIA 100%
OFEROWANYCH
AKCJI, CO STANOWI
OKOŁO 60%
WALORÓW SPÓŁKI,
STOWARZYSZENIE,
POSIADAJĄCE AKCJE
UPRZYWILEJOWANE
CO DO GŁOSU
NA WALNYM
ZGROMADZENIU,
NADAL BĘDZIE MIAŁO
ZNACZĄCY WPŁYW
NA DZIAŁALNOŚĆ
PODMIOTU**

AKCJE SERII B, KTÓRE ZNALAZŁY SIĘ W OFEROWANEJ PULI, SĄ UPRZYWILEJOWANE W TEN SPOSÓB, ŻE JEDNEJ PRZYSŁUGUJĄ DWA GŁOSY NA WALNYM ZGROMADZENIU

**Wszystkie te zapisy mają
uchronić spółkę przed przejęciem
niekorzystnym dla środowiska
małych i średnich operatorów
telekomunikacyjnych**

właścicielskiej jego działalności gospodarczej lub firmy, w której ma akcje lub udziały, działania akcjonariusza prowadzą do naruszenia interesu spółki, akcjonariusz nie wykonuje obowiązków korporacyjnych lub doszło do zbycia akcji MIŚOT SA z naruszeniem postanowień statutu.

Akcje serii B, które znalazły się w oferowanej puli, są uprzywilejowane w ten sposób, że jednej przysługują dwa głosy na Walnym Zgromadzeniu. Zbycie takich papierów wartościowych, zgodnie ze statutem, spowoduje wygaśnięcie uprzywilejowania, chyba że sprzedaż nastąpiła na rzecz akcjonariuszy wymienionych z nazwiska w statucie, zstępnych zbywcy, spadkobrania lub zbycia na rzecz Stowarzyszenia e-Południe.

Statut przewiduje także uprawnienia osobiste przysługujące członkom Stowarzyszenia e-Południe. Mają oni prawo powoływania i odwoływania połowy maksymalnej liczby składu Rady Nadzorczej.

Wszystkie te zapisy mają uchronić spółkę przed przejęciem niekorzystnym dla środowiska małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych.

Dokument Informacyjny: <https://misot.pl/home/o-nas/akcje/>

Zapraszamy na Zjazd MiŚOT!

Zjazdy MiŚOT słyną w branży telekomunikacyjnej z bogatej merytoryki, znakomitej atmosfery oraz dobrych lokalizacji. Organizatorzy od lat zwracają baczność uwagę na wybór miejsc branżowych spotkań MiŚOT-ów. Podobnie będzie jesienią – uczestnicy spotkają się tym razem w Zakopanem w hotelu Nosalowy Dwór.

*– Miejsca nie zabraknie dla nikogo. Wygodne pokoje, przestronne sale na wykłady i stanowiska sponsorskie, przemyślane zakamarki na rozmowy w mniejszym gronie, a także super powierzchnie na Before Party i anty-Gałę zadowolą wszystkich. No i mamy również znakomitą lokalizację Meliny, czyli kultowego miejsca spotkań MiŚOT-ów. Już teraz zapraszam tam wszystkich uczestników – zachęca **Anna Pycia** ze spółki Projekt MDM, która organizuje wydarzenie.*

W hotelu każdy będzie czuł się znakomicie, korzystając z podhalańskiej oferty dań i rozrywek. A gdy uzna, że to za mało, przed konferencją i w przerwie pomiędzy jej najważniejszymi punktami będzie można udać się do miasta. Krupówki, Gubałówka i inne atrakcje skuszą zapewne wielu.

*– Po każdej konferencji prosimy uczestników o jej oceny. Wszystkie uwagi analizujemy szczegółowo, aby każdy następny zjazd był jeszcze lepszy. Mam nadzieję, że podsumowanie 2023 roku w Zakopanem wypadnie jeszcze lepiej niż nasze wiosenne spotkanie w Wiśle. Poprzeczka jest zawieszona wysoko, ale postaramy się temu sprostać – zapewnia **Krzysztof Fujarski, prezes Projektu MDM.***

Równie ciekawie jak lokalizacja zapowiada się oferta artystyczna, ale o niej organizatorzy będą informować wkrótce...

Wejściówki: <https://misot.pl/zjazdy/>

AUTOR

Marcin Zemła

Z NOTATNIKA BEZPIECZNIKA

Wyobraź sobie

Nie wiem, czy wiesz, jak to jest żyć w ciągłej paranoi, ale z pewnością tak można postrzegać mój sposób widzenia świata po 20 latach pracy w bezpieczeństwie.

Wyobraź sobie, że idziesz na zakupy do hipermarketu. Idąc chodnikiem mijasz słup, na którym wisi kamera monitoringu i w pierwszej kolejności starasz się automatycznie zapamiętać nazwę ulicy, żeby po powrocie do domu zobaczyć, czy nie da się jej podejrzeć na Shodanie. Z tą myślą wchodzisz do marketu i odruchowo sięgasz po komórkę, aby sprawdzić, czy masz wyłączony Bluetooth i Wi-Fi. Sprawdziłeś to w domu, ale tak dla pewności, żeby sobie prócz paranoi udowodnić, że jesteś starym pierdzielem, którego podejrzewasz o sklerozę. Automatycznie wyłapujesz rozmieszczenia czujników ruchu i kamer, a w połowie drogi, idąc alejką, zamiast myśleć o liście zakupów, zastanawiasz się, czy widziałeś na drzwiach marketu obowiązek informacyjny.

Kiedy oglądasz w domu wiadomości (jakikolwiek) wiesz, że to profilowanie Twoich myśli. Wyłapujesz automatycznie przymiotniki w artykułach; Rząd Rzeczypospolitej Polskiej podpisał z OGROMNYM SUKCESEM jakiś dokument (jakby to był olimpijski wyczyn) i dzięki temu ma nam się żyć lepiej.

Wiesz ile kanałów medialnych – w tym również tych internetowych – robi Ci mindfuck z mózgu? Bardziej lub mniej świadomie profilują Twoje poglądy i Twój ośrodek decyzyjny. Mam wrażenie, że reklamy już ustabilizowały nam cykl życia. Wiosną jedziemy na długi weekend, mamy problemy intymne, przejmować się powinniśmy okresem i zapachem, musimy być fit, a po świętach zażywać leki na żołądek i wątrobę. Później wakacje; podróże, piękne zakątki i oczywiście nasza działalność na rzecz różnych charytatywnych instytucji. Przychodzi jesień i *Twój konar musi zapłonąć*. To czas ludzkich godów, bo dominują reklamy maxigry, syldenafile i innych suplementów, po których przez 38 godzin będziesz mistrzem świata w łóżku. W końcu zima, czyli czas cocacoli i obżarstwa. Na przemian jesteś, jak debil, bombardowany cudownymi wyrobami kulinarnymi, a z drugiej strony lekami na hemoroidy, żołądek i wątrobę. Na deser są wreszcie zajebiste gadżety, które mógłbyś komuś podarować. W internecie jeszcze gorzej. Bo tam to włazi w interakcję. Strach nawet szukać czegośkolwiek w Googlach – nie dostajesz informacji, stajesz się ofiarą marketingu.

To co groźne jest niewidoczne, a kiedy to zobaczysz, jest już zazwyczaj za późno. Wiele razy mówiłeś sobie, że chciałbyś coś *odzobaczyć*. Niby porządni ludzie, a kiedy mijasz ich na korytarzach otwiera Ci się w głowie ich brudne dossier. O, ta Pani zdradza męża, ten facet gustuje w nastolatkach, tu czają się dewiacje

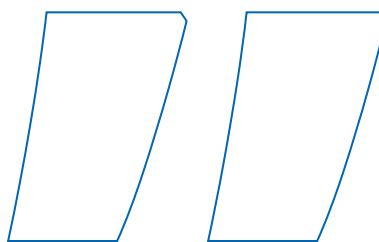
(gość lubi być ujeżdżany z autentycznym siodełkiem na własnych plecach). Uwierzcie mi- ten zawód niesie brzemień, które odbiera człowiekowi miłość do ludzi.

Po co to wszystko piszę? Bo prowadząc swój biznes omijasz bez mrugnięcia okiem rzeczy, na które zwrócę uwagę. Które mnie niepokoją. Robię to od 20 lat. Znasz pojęcie jasnowidza? Ja jestem czarnowidzem. Mawiają, że jak ktoś Ci przystawi rewolwer do głowy, masz co najmniej kilkanaście akcji, które możesz wykonać żeby wyjść z tego cało. A co jeśli nie widzisz tego rewolweru?

Kiedy na zjazdach mówię: *Norma ISO27001* to wręcz słyszę jak ci żołądek podchodzi do gardła. Podchodzisz do tego dokumentu jak do męczącej papierologii. To tylko norma, zbiór wskazówek, jeden ze standardów, który mówi Ci na co powinieneś zwrócić uwagę, jeśli nie chcesz iść tą cięższą drogą. Jaką? Taką, na której zastanawiasz się, dlaczego te problemy spotkały akurat Ciebie. A przecież zawsze jest skutek i przyczyna.

Bezpieczeństwo opisuje różne dziedziny życia i prowadzenia biznesu w sposób pozwalający uniknąć wielu nieprzyjemności. Jak? Tak jak w pokerze. Przychodzę ja – bezpiecznik i mówię: *Sprawdzam!* Wtedy czarno na białym widzisz, jaka jest różnica między stanem faktycznym a Twoim wyobrażeniem.

Głędzę? Być może. Wyobraź sobie, że ktoś Cię dziś okradł. Wbił się na pewniaka do firmy, grupa interwencyjna przyjechała za późno, o Policji nawet nie wspomnę. Masa zniszczeń. Czujesz paraliż systemu nerwowego na ten (wyobrażony) widok? Dobrze. Przypominasz sobie jednak, że przecież jest umowa z firmą ochraniarską. Skoro tak, to ściągniesz im poważną kwotę szkody z ubezpieczenia. Argument? Zbyt wolna interwencja. Przekazujesz sprawę prawnikowi. Na dzień dobry płacisz za pełnomocnictwo. Oni zawsze zaczynają od kasy. Później koszty będą rosły. Na drugi dzień prawnik do Ciebie dzwoni i prosi o przekazanie badań technicznych instalacji alarmowej. *Na co mu jakieś badania? – przecież sprawa jest prosta. Zawalili.* Po wyjaśnieniach od prawnika czujesz, jak krew spływa w stopy, a ręce zaczynają się pocić. *Firma nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli nie robisz regularnych cyklicznych przeglądów instalacji alarmowej. Przecież sam je robię!* – wypalasz w złości do prawnika. *A będziemy w stanie przed sądem wykazać, że*

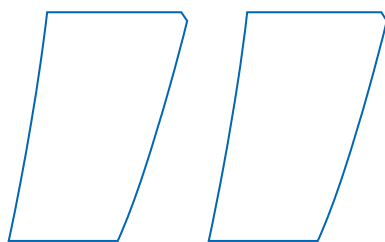
TO TYLKO NORMA, ZBIÓR WSKAZÓWEK, JEDEN ZE STANDARDÓW

posiada pan dostateczne kompetencje – beznamiętnie odpowiada prawnik. I tu następuje lawina przeplatana mięsem; nie wiedziałeś, że coś może pamiętać, ale koszt był za duży. I powraca kluczowe pytanie: *Dlaczego mi się to zdarza?!*

A teraz wyobraź sobie, że przychodzi do Ciebie okresowo ktoś taki jak ja (cały w bieli). Przed włamaniem wyciąga tę umowę, bo w normie bezpieczeństwo fizyczne jest ważne i ma oddzielny rozdział. I pytam Cię o te badania. Nie masz? Uzupełnimy.

Kiedy wchodzę na audyt, a ty mi dajesz do dyspozycji pracowników, rozmawiam z nimi tak, jakby przyszła kontrola. Oni powinni wiedzieć, co mogą powiedzieć, jakich informacji udzielać, a jakich nie. Proszę o przeglądy instalacji w budynku. *Ale ale nie mamy takich dokumentów.* Pytam: czy to znaczy, że firma nie ma informacji o bezpieczeństwie instalacji elektrycznej? *No... nie* – słyszę w odpowiedzi. Ile kosztowałaby taka odpowiedź przy kontroli BHP? Ile razy padłoby wówczas: *Dlaczego mi się to zdarza?!* Tymczasem wystarczyłoby powiedzieć, że budynek jest wynajęty i za te badania odpowiada właściciel. Ma je wydać na żądanie.

Innym aspektem są ataki. Okresowo dręczą Cię – prócz półprzemyślnych klientów – np. DDoSy. *Ale to zawsze było, jest i będzie* – słyszę po raz pięćdziesiąty. A skąd to wiesz?

ATAK JEST INCYDENTEM. ZGODNIE Z PRAWEM MASZ DOKONAĆ JEGO ANALIZY. DLA SIEBIE TEŻ POWINIENIEŚ JĄ ZROBIĆ

Może od dwóch lat jest ktoś, kto niszczy Twoją firmę, wkurza celowo Twoich klientów, żeby pozbawić Cię chleba i wejść z ofertą? Taki atak jest Incydem. Zgodnie z prawem masz dokonać jego analizy. Dla siebie też powinieneś ją zrobić. Czy te ataki powtarzają się okresowo? Czy da się je powiązać z jakimiś innymi zdarzeniami? Może z nową inwestycją? Może z nową ofertą? Czy te ataki mają podobną charakterystykę? Nie pytasz, a ponieważ lubisz spokojny sen, wykorzystujesz najtańsze (i najbardziej niebezpieczne) narzędzie. Racjonalizujesz problem. *Przecież wszyscy Operatorzy dostają DDoS.* Nic w tym dziwnego.

Opowiadam Ci o tym wszystkim, żebyś zrozumiał, że żyjemy w tym samym świecie, a mimo to postrzegamy go inaczej. Nawet nie wiesz, jak ja Ci zazdroszczę. Nie przejmujesz się tym, że puka do Ciebie brutalny, zawistny świat, pełen nieuczciwych i niehonorowych ludzi. Łykasz podaną przez nich *tabletkę gwałtu*, a dopiero potem zadajesz pytanie: *Dlaczego mnie to spotkało?* Tego już Ci nie zazdroszczę.

Jeśli chcesz się dowiedzieć czegoś więcej o bezpieczeństwie, zapraszam Cię do wykupienia abonamentu podstawowego Mds. Tam jest platforma szkoleniowa z filmikami. Kanał, w którym rozwijam Twoją świadomość świata, w którym obaj żyjemy. Do zobaczenia.

Powstanie Rada Bezpieczeństwa Biznesowego MiŚOT

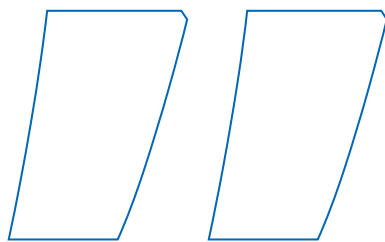
Stowarzyszenie e-Południe powoła Radę Bezpieczeństwa Biznesowego MiŚOT (RBBM). Ma ona reagować na problemy związane nie tylko z zagrożeniami cyberatakami, ale też nieuczciwymi praktykami konkurencyjnymi, szczególnie ze strony dużych operatorów.

Brak wiedzy na temat bezpieczeństwa i świadomości związanego z nim ciągu przyczynowo-skutkowego to, zdaniem ekspertów Stowarzyszenia e-Południe, największe problemy małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych związane z cyberbezpieczeństwem.

– Problemów do rozwiązania jest oczywiście więcej, a do tego w każdym regionie naszego kraju są one inaczej rozłożone i zależne np. od gęstości infrastruktury czy oddalenia od dużych ośrodków miejskich – zauważa **Marcin Zemła, pełnomocnik Grupy MiŚOT do spraw bezpieczeństwa.**

Pierwszymi działaniami Stowarzyszenia e-Południe w zakresie wspólnego dbania o bezpieczeństwo będzie powołanie rady, w której znajdą się przedstawiciele lokalnych operatorów z każdego województwa. Ich zadaniem będzie gromadzenie informacji i dokumentacji.

RADA MA TAKŻE STWORZYĆ KODEKS DOBRYCH PRAKTYK W ZAKRESIE CYBERBEZPIECZEŃSTWA, FORUM DYSKUSYJNE, A TAKŻE PRZEKAZYWAĆ INFORMACJE DO ORGANIZACJI MIĘDZY- NARODOWYCH

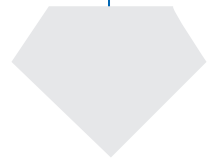
**Kandydatury zostaną przedstawione
Zarządowi Stowarzyszenia i po
zatwierdzeniu kandydaci otrzymają
powiadomienia z terminem
pierwszego spotkania**

– W kontaktach z administracją państwową nie możemy opierać się na jednostkowych, nieudokumentowanych dowodach anegdotycznych, ale gdy zbierzemy dowody na niewłaściwe, systemowe działania dużego operatora w kilkunastu gminach, nasz impact będzie większy – podkreśla Marcin Zemła.

Rada ma także stworzyć kodeks dobrych praktyk w zakresie cyberbezpieczeństwa, forum dyskusyjne, a także przekazywać informacje do organizacji międzynarodowych, takich jak stowarzyszenie ENISA, które aktualnie opiera się na danych otrzymywanych jedynie od dużych operatorów.

– Zajmiemy się wszystkim tym, co jest związane z bezpieczeństwem i jest obecnie poza zasięgiem pojedynczego MiŚOT-a – mówi Marcin Zemła. – Na początek najważniejsze jest jednak usystematyzowanie problemów. Na tej podstawie będziemy mogli sformułować wytyczne, przygotować odpowiednie dokumenty i szkolenia.

Kandydatury zostaną przedstawione Zarządowi Stowarzyszenia i po zatwierdzeniu kandydaci otrzymają powiadomienia z terminem pierwszego spotkania organizacyjnego online Rady Bezpieczeństwa Biznesowego.

Dwa mld PLN na cyberbezpieczeństwo samorządów

W Otwocku zainaugurowano projekt *Cyberbezpieczny Samorząd*. W jego ramach zostanie przekazanych prawie dwa mld PLN dla samorządów na podniesienie ich cyberbezpieczeństwa. Już teraz gminy, powiaty i województwa mogą starać się o dofinansowania podejmowanych przez siebie działań w tym obszarze.

– Od wielu lat jako samorzady przechodzimy proces cyfrowej transformacji, która ma na celu optymalizację i poprawę efektywności realizowanych zadań, ale przede wszystkim poprawę dostępności i jakości obsługi mieszkańców. Proces cyfryzacji, o ile otwiera nowe nieograniczone możliwości, niesie ze sobą także realne ryzyko, które należy minimalizować lub neutralizować poprzez podnoszenie świadomości użytkowników oraz stosowanie wielopoziomowych zabezpieczeń – mówił **Jarosław Margielski, prezydent Otwocka**, podczas inauguracji projektu.

Teraz dzięki projektowi *Cyberbezpieczny Samorząd* i pieniądзом przekazywanym za jego pośrednictwem samorządom, dbanie o cyberbezpieczeństwo na tym szczeblu ma się okazać łatwiejsze. Projekt jest współfinansowany z Funduszy Europejskich, w ramach programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027.

– To Wy – samorządowcy jesteście najbliższymi mieszkańcami. To w jednostkach samorządowych obywatele załatwiają najwięcej formalności. Za bezpieczeństwo tych usług ponosimy wspólną odpowiedzialność, zarówno na szczeblu państwowym, jak i samorządowym. *Cyberbezpieczny Samorząd* zapewnia dofinansowanie każdemu samorządowi – zapewnił **Janusz Cieszyński, minister cyfryzacji**.

Rozpoczęło się już przyjmowanie wniosków w projekcie. Odpowiada za nie Centrum Projektów Polska Cyfrowa we współpracy z Państwowym Instytutem Badawczym NASK. Udział w *Cyberbezpiecznym Samorządzie* może wziąć ponad 2,8 tysięcy jednostek samorządu terytorialnego – gmin, powiatów i województw.

– Projekt *Cyberbezpieczny Samorząd* jest dla nas niezmiernie istotnym i realnym wsparciem. Jako samorządowcy odpowiadamy za bezpieczeństwo pracy urzędów i jak najlepsze świadczenie usług na rzecz naszych mieszkańców. Bezpieczeństwo przetwarzanych danych i informacji jest tu kluczowe. Dlatego ta konkretna pomoc finansowa od rządu daje nam gwarancję na zakup i wdrożenie konkretnych rozwiązań, programów, szkoleń i systemów w celu podniesienia poziomu cyberbezpieczeństwa – zapewnił Jarosław Margielski.

KAŻDY SAMORZĄD OTRZYMA OD 200 TYS. DO 850 TYS. PLN. WYSOKOŚĆ DOFINANSOWANIA, A TAKŻE UDZIAŁ WKŁADU WŁASNEGO, BĘDZIE ZALEŻNA OD LICZBY MIESZKAŃCÓW I ZAMOŻNOŚCI JEDNOSTKI

Samorządy mogą już składać wnioski

Wnioski można składać w zakładce **Cyberbezpieczny Samorząd**, na stronie Centrum Projektów Polska Cyfrowa. Czas na to jest do **30 września 2023 r.**

Każdy samorząd otrzyma od 200 tys. do 850 tys. PLN. Wysokość dofinansowania, a także udział wkładu własnego, będzie zależna od liczby mieszkańców i zamożności jednostki. Pod uwagę będzie brany tzw. wskaźnik podatkowy odpowiedni dla gmin, powiatów i województw. Wkład własny będą zapewniały jedynie najbogatsze samorządy. Ma to wyrównać szanse tych mniej zamożnych.

– Na Cyberbezpieczny samorząd z polskiej części środków unijnych przeznaczamy ok. 1,5 mld PLN. To ogromna część wszystkich środków przeznaczonych na cyberbezpieczeństwo w ramach Programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027. Chcemy, żeby wszystkie samorządy miały możliwość zwiększenia odporności na cyberatak – powiedział **Grzegorz Puda, minister Funduszy i Polityki Regionalnej**.

Środki będzie można przeznaczyć na:

- ▶ opracowanie, wdrożenie i certyfikację procedur z zakresu zarządzania bezpieczeństwem informacji,
- ▶ specjalistyczne szkolenia.

W ramach projektu będą mogły być rozliczane działania podejmowane przez samorządy od 1 czerwca 2023 r. do 30 czerwca 2026 r.

Obowiązki związane z bezpieczeństwem

Znasz je wszystkie?

Ustawa o prawie telekomunikacyjnym zobowiązuje dostawcę publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych oraz operatora publicznej sieci telekomunikacyjnej do podjęcia środków technicznych i organizacyjnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa sieci, usług, danych oraz przekazu komunikatów (treści informacji przesyłanej w sieci telekomunikacyjnej).

Poniżej prezentujemy opis trzeciej części zagadnień dotyczących obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa sieci, usług, danych

i przekazów telekomunikacyjnych. Zagadnienia dotyczyć będą: monitorowania i dokumentowania funkcjonowania sieci telekomunikacyjnych i usług mające na celu wykrycie naruszenia ich bezpieczeństwa, zgłaszanie naruszeń bezpieczeństwa sieci, usług, danych lub przekazów telekomunikacyjnych, eliminację przekazu komunikatu, przerwanie lub ograniczenie świadczenia usług w związku z zapewnieniem bezpieczeństwa sieci, usług, danych lub przekazów telekomunikacyjnych, umożliwienie użytkownikom końcowym dokonywanie zgłoszeń naruszeń bezpieczeństwa, sieci, usług, danych lub przekazu telekomunikacyjnego oraz bezpieczeństwo osobowe.

Funkcjonowanie sieci telekomunikacyjnych

Monitorowanie funkcjonowania sieci telekomunikacyjnych i usług ma fundamentalne znaczenie w zapewnieniu bezpieczeństwa działalności telekomunikacyjnej. Jest ono realizowane w każdym przedsiębiorstwie telekomunikacyjnym, chociaż nie w każdym przedsiębiorstwie jest ono udokumentowane (sformalizowane).

Opracowując zasady monitorowania sieci i usług, rekomenduję określić główne (kluczowe) elementy infrastruktury telekomunikacyjnej, wskazać najważniejsze zagrożenia tych elementów oraz określić sposoby zbierania informacji o niewłaściwym funkcjonowaniu

sieci lub usług. Do realizacji tych zadań rekomenduję jak najszerzej wykorzystać systemy informatyczne.

Następnie należy określić sposób postępowania po wykryciu naruszeń bezpieczeństwa sieci lub usług, szczególnie w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

Zgłaszanie naruszeń bezpieczeństwa sieci, usług, danych lub przekazów telekomunikacyjnych

Polecamy opracować wytyczne dotyczące powiadamiania Prezesa UODO i abonenta, będącego osobą fizyczną, o naruszeniu bezpieczeństwa danych osobowych oraz Prezesa UKE o naruszeniu bezpieczeństwa sieci, usług, danych lub przekazu telekomunikacyjnego.

Pamiętać należy, że przedsiębiorca telekomunikacyjny ma tylko 24 godziny na powiadomienie prezesa UODO, natomiast Prezesa UKE należy powiadomić niezwłocznie.

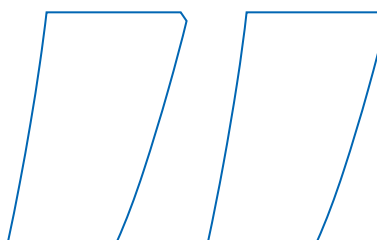
Eliminacja przekazu

Sugerujemy opisać sposób postępowania przedsiębiorcy telekomunikacyjnego podejmującego działania polegające na eliminacji przekazu telekomunikacyjnego, który zagraża bezpieczeństwu sieci lub usług, na przerwaniu lub ograniczeniu świadczenia usługi telekomunikacyjnej, na zakończeniu sieci, z której następuje wysyłanie komunikatów zagrażających bezpieczeństwu sieci lub usług.

Właściwie opracowana, wdrożona i stosowana procedura zabezpieczy przedsiębiorcę przed odpowiedzialnością za niewłaściwe świadczenie usług.

Umożliwienie użytkownikom końcowym dokonywanie zgłoszeń

Przedsiębiorca telekomunikacyjny zobowiązany jest do zapewnienia warunków użytkownikom końcowym, dokonywania zgło-

PRZEDSIĘBIORCA TELEKOMUNIKACYJNY MA TYLKO 24 GODZINY NA POWIADOMIENIE PREZESA UODO

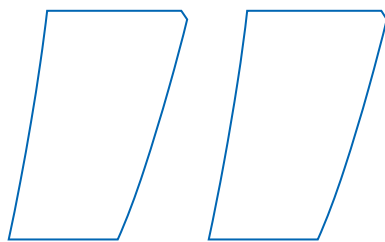
zeń wszelkich naruszeń bezpieczeństwa sieci, usług, danych lub przekazów telekomunikacyjnych.

Informacje o sposobie takich zgłoszeń powinny znaleźć się w umowach abonenckich, na stronach internetowych, itp.

Warto opracować, wdrożyć i stosować procedurę dotyczącą tego zagadnienia, ponieważ może to usprawnić przekazywanie informacji dotyczącej bezpieczeństwa, a tym samym, bezpieczeństwo zostanie podniesione na wyższy poziom.

Bezpieczeństwo osobowe

Bezpieczeństwo osobowe jest bardzo ważnym czynnikiem w utrzymaniu właściwego poziomu bezpieczeństwa w przedsiębiorstwie. Pod pojęciem bezpieczeństwa osobowego rozumiemy działania związane z zatrudnieniem odpowiednich osób na określone stanowisko, przygotowanie tych osób do pracy, przeszkolenie ich, itp.

W CZASIE PIERWSZYCH SPOTKAŃ Z KANDYDATEM DO PRACY MOŻNA BARDZO DUŻO DOWIEDZIEĆ SIĘ O TEJ OSOBIE. ZAZWYCZAJ KANDYDAT CHCE JAK NAJWIĘCEJ O SOBIE OPOWIEDZIEĆ

**stosowane zasady pozwolą
podnieść bezpieczeństwo w przed-
siębiorstwie na wyższy poziom, co
w bardzo wielu przypadkach przełoży
się na korzyści finansowe**

W czasie pierwszych spotkań z kandydatem do pracy można bardzo dużo dowiedzieć się o tej osobie. Zazwyczaj kandydat chce jak najwięcej o sobie opowiedzieć. Wytrawny rekruter wyciągnie z tej rozmowy bardzo interesujące wnioski. Pamiętajmy, że przepisy, w tym RODO, nie zezwalają pracodawcy na prowadzenia wywiadu dotyczącego przyszłego lub aktualnego pracownika, no chyba że jest to kandydat do pracy na stanowisku, na którym realizacja obowiązków będzie związana z dostępem do informacji niejawnych, ale to już zupełnie oddzielny temat.

Również istotnym elementem wpływającym na bezpieczeństwo przedsiębiorstwa jest proces rozwiązywania umowy z pracownikiem, szczególnie w przypadku, gdy powód rozwiązania umowy jest spowodowany negatywną postawą co najmniej jednej ze stron umowy.

Tak przygotowane, wdrożone, a co najważniejsze, stosowane zasady pozwolą podnieść bezpieczeństwo w przedsiębiorstwie na wyższy poziom, co w bardzo wielu przypadkach przełoży się na korzyści finansowe, a ponadto, zostanie wypełniony kolejny ustawowy obowiązek nałożony na przedsiębiorcę telekomunikacyjnego.

Podsumowanie

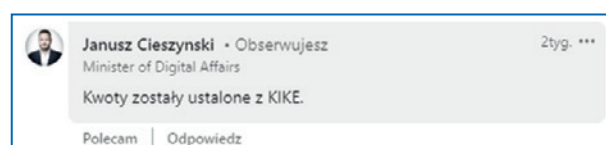
W wielkim skrócie opisaliśmy sposób realizacji ustawowych obowiązków, w tym wykonanie dokumentów dotyczących bezpieczeństwa przedsiębiorstwa telekomunikacyjnego.

Z kim minister cyfryzacji uzgadniał FERC i KPO?

Coraz częściej w środowisku małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych podnoszone są głosy, że wytyczne dotyczące wymogów formalnych i technicznych projektów inwestycyjnych w ramach FERC oraz KPO nie biorą pod uwagę możliwości ich firm. Do tego pojawiły się one praktycznie w ostatniej chwili. Czy Ministerstwo Cyfryzacji ustosunkowało się do tych wątpliwości?

Szukając odpowiedzi na powyższe pytanie w rządowych źródłach, nie natrafimy na zbyt wiele informacji. Nowe światło na sprawę

rzucił natomiast enigmatyczny wpis **ministra cyfryzacji Janusza Cieszyńskiego**, który na LinkedInie przyznał, że kwoty na dofinansowanie zostały ustalone z Krajową Izbą Komunikacji Ethernetowej. Poniżej wspomniany komentarz:

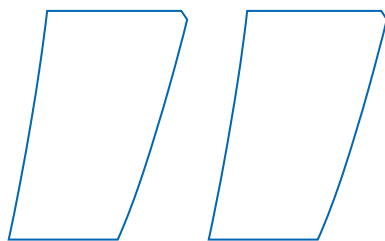

Źródło: LinkedIn

Warto zastanowić się nad tym, co napisał minister, gdyż polskie prawo zakłada, że forma uzgodnienia zarezerwowana jest wyłącznie dla postępowań pomiędzy dwoma organami administracyjnymi. Wątpliwe wydaje się zatem, aby Ministerstwo Cyfryzacji dokonało jakichkolwiek uzgodnień z Izbą. W podobnym tonie wypowiedział się **Karol Skupień, prezes KIKE**:

– Minister nigdy nie ustala takich parametrów konkursów z żadną z Izb, nie ustalał jej również z nami. Nie ma takiej procedury administracyjnej, a gdyby pan minister wykonywał takie uzgodnienia z kimkolwiek, byłoby to co najmniej podejrzane. Zamiast uzgodnień odbywają się konsultacje społeczne, które przeprowadza ministerstwo. Nasze stanowiska pisemne są jawne i dostępne na stronach ministerstwa.

Z ODPOWIEDZI KIKE DOWIADUJEMY SIĘ TEŻ, ŻE IZBA OD POCZĄTKU FORMALNYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH POSTULOWAŁA O ZMNIEJSZENIE OBSZARÓW KONKURSOWYCH

**Celem wspólnego działania jest
sprawienie, aby lokalni operatorzy
byli w stanie wygenerować potencjał
do obsługi obszarów określonych
w inwestycjach**

Z odpowiedzi KIKE dowiadujemy się też, że Izba od początku formalnych konsultacji społecznych postulowała o zmniejszenie obszarów konkursowych, a przyjęte przez ministerstwo założenia projektów są dalekie od oczekiwań jej członków. Karol Skupień dodał, że *administracja często stosuje działania propagandowe mające na celu przerzucenie na rynek odpowiedzialności za decyzje administracji*. Prezes KIKE przyznał, że Izba nie ma na to wpływu. Wyjaśnił, że Krajowa Izba Komunikacji Ethernetowej, w rozmowach ze stroną rządową, nie reprezentuje całego środowiska małych i średnich operatorów, a wyłącznie tych zrzeszonych w ramach Izby. Mali i średni operatorzy zapytani przez redakcję o stanowisko KIKE dotyczące projektów inwestycyjnych nie są w stanie potwierdzić, że ma ono pozytywny wpływ na sprawę.

Chociaż założenia projektów inwestycyjnych w ramach FERC oraz KPO nie sprzyjają małym i średnim operatorom, to jednak przedsiębiorcy telekomunikacyjni skupieni wokół Stowarzyszenia e-Południe starają się rozwiązać i ten problem. Celem wspólnego działania jest sprawienie, aby lokalni operatorzy byli w stanie wygenerować potencjał do obsługi obszarów określonych w inwestycjach. Inicjatywa będzie miała miejsce w województwie śląskim, ale dzięki przekazanemu *know-how* operatorzy z całej Polski zyskają wiedzę, którą będzie można wykorzystać w analogiczny sposób.

Zgłaszane uwagi przez organizacje branżowe do ministerstwa często pozostają bez odpowiedzi. Na pytanie [ISPortal.pl](https://isportal.pl) o rzekome *uzgodnienia z KIKE*, również nie uzyskaliśmy odpowiedzi.

Branża telekomunikacyjna została zatem z zasadami konkursów w zasadzie nadal wykluczającymi mikro i małych i zmuszających do gimnastyki z zakładaniem podmiotów celowych.

Wypada więc zadać pytanie: co i z kim było właściwie uzgadniane?

Nabór KPO

Pierwsze dane

4 sierpnia zakończył się nabór wniosków Inwestycji C1.1.1 Krajowego Planu Odbudowy. Dotyczyły one zapewnienia dostępu do szybkiego internetu na obszarach *białych plam*.

Z pierwszych danych opublikowanych przez Ministerstwo Cyfryzacji dowiadujemy się, że 64 operatorów złożyło rekordową liczbę 307 wniosków na dofinansowanie w ramach 187 obszarów. Wśród wnioskodawców są zarówno małe, średnie, jak i duże przedsiębiorstwa.

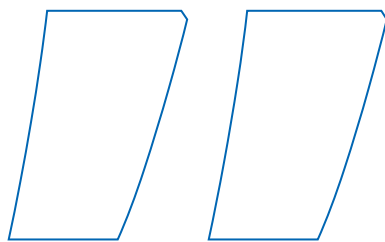
– Projekt opiewa na kwotę prawie dziewięciu miliardów PLN i jest to największa inwestycja w tym obszarze, jaką kiedykolwiek poczyniliśmy w Polsce – podkreśla **Janusz Cieszyński, minister cyfryzacji**. – Operatorzy zadeklarowali 750 mln jako kwotę inwestycji własnych, niezależnych od dofinansowania, co świadczy o ich olbrzymim zaangażowaniu w ten projekt – dodaje.

Czekamy na kolejne dane

Dla pełnego obrazu sytuacji, z perspektywy małych i średnich operatorów, brakuje wciąż jednak informacji dotyczących tego, ile podmiotów wystartowało na poszczególnych obszarach. Zabiegamy o nie i opublikujemy je, gdy tylko będą dostępne.

W latach 2014–2023 w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa prowadzone były działania, które miały na celu poprawienie dostępu do internetu szerokopasmowego w obszarach, w których przedsiębiorcy telekomunikacyjni nie dostarczali takich usług. Inwestowane fundusze unijne pozwoliły na sfinansowanie budowy sieci, która swoim zasięgiem obejmie docelowo ponad 2 mln gospodarstw domowych.

– Szybki internet pozwoli nam pracować, uczyć się, robić zakupy online i załatwiać sprawy urzędowe bez wychodzenia z domu, ale też np. oglądać filmy bez straty jakości obrazu czy grać w gry online bez opóźnień w transmisji – dodaje szef resortu cyfryzacji.

OBECNIE NA INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ PRZEZNACZANE SĄ ŚRODKI Z PROGRAMU FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA ROZWÓJ CYFROWY I Z KRAJOWEGO PLANU ODBUDOWY

PPC wskazuje, że poszczególne punkty adresowe można znaleźć w naszej wyszukiwarce, przy czym pula punktów adresowych dotyczy wyłącznie I części inwestycji

Inwestycje unijne i własne

Obecnie na inwestycje w infrastrukturę przeznaczane są środki z programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy i z Krajowego Planu Odbudowy, przy czym środki FERC (Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego) mają dopiero zostać uruchomione. Dotyczyć będzie on budowy sieci szybkiego internetu na 152 obszarach (**lista obszarów FERC**).

Aktualne działania w ramach KPO i FERC to największa w historii inwestycja w budowę sieci telekomunikacyjnej podzielona na dwie części, dzięki której szybki internet, o przepustowości co najmniej 300 MB/s, dotrze do ponad 1,6 mln internetowych białych plam. Żeby zrealizować te inwestycje podzielono Polskę na 402 obszary inwestycyjne.

Jednym z dodatkowych kryteriów oceny projektów w ramach naboru wniosków *Zapewnienie dostępu do bardzo szybkiego internetu na obszarach białych plam*, które premiuje wnioskodawców realizujących na terenie projektu więcej inwestycji własnych, jest deklaracja kwoty inwestycji własnych.

Odrębnym tematem jest to, czy zainteresowanie środkami unijnymi wśród małych i średnich operatorów jest wystarczające.

Rozpoczęty jest już także proces oceny złożonych wniosków. Jeśli wniosek operatora zostanie pozytywnie oceniony, niedługo rozpocznie się inwestycja. CPPC wskazuje, że poszczególne punkty adresowe można znaleźć w naszej wyszukiwarce, przy czym **pula punktów adresowych** dotyczy wyłącznie I części inwestycji – kolejne mogą pojawić się w II części bądź w innych działaniach.

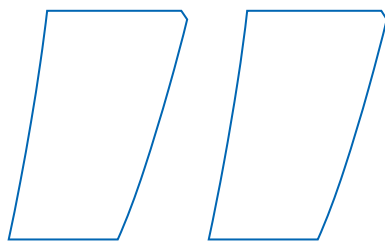
Powstała spółka MiŚOT-ów, która zajmie się projektami inwestycyjnymi

Centrum Projektów Polska Cyfrowa ogłosiło zasady naboru na projekty inwestycyjne realizowane w ramach Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy (FERC) oraz Krajowego Planu Odbudowy (KPO). Zainteresowani poznali zasady bardzo późno. Stowarzyszenie e-Południe założyło spółkę, która będzie ubiegać się o dofinansowanie projektów na terenie województwa śląskiego oraz pomoże organizacyjnie i prawnie operatorom z innych regionów. Czasu na złożenie wniosków pozostało niewiele.

14 lipca odbył się z udziałem prawie 100 uczestników webinar, podczas którego **wiceprezes Stowarzyszenia e-Południe Sebastian Kachel** przedstawił założenia naboru i koncepcję wsparcia dla małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych ze strony organizacji, którą reprezentuje. – *Zaraz po ogłoszeniu przez CPPC terminów naboru i ich zasad przystąpiliśmy do działania. Mamy wypracowaną koncepcję dla województwa śląskiego. Chcemy się nią podzielić z małymi i średnimi operatorami telekomunikacyjnymi z całego kraju. Deklarujemy wsparcie organizacyjne, prawne oraz pomoc w rozmowach z instytucjami finansowymi* – zapewnia wiceprezes Sebastian Kachel. – *Zastanawiają niektóre publikacje medialne, że to cenna, ale spóźniona inicjatywa. Nie dało się wcześniej, wzięliśmy się do roboty natychmiast. Niestety, nie mamy wpływu na tryb pracy CPPC i ich terminy* – dodaje.

CPPC będzie przyjmować wnioski na zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego realizowanego w ramach Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy (FERC) od 1 do 31 sierpnia. Natomiast w projekcie zapewnienia dostępu do bardzo szybkiego internetu na obszarach białych plam, realizowanym w ramach Krajowego Planu Odbudowy (KPO), nabór ruszył 4 lipca i zakończy się 4 sierpnia.

ŚRODKI Z FERC I KPO PRZEZNACZONE NA ROZWÓJ INTERNETU SZEROKOPASMOWEGO WYNIOSĄ PRAWIE 10 MLD ZŁ.

NABORY DOTYCZĄ ŁĄCZNIE 402 OBSZARÓW KONKURSOWYCH

Operatorzy będą podpisywać z nowym podmiotem umowy na obsługę sieci i BSA. MiŚOT za każde aktywne PA otrzyma opłatę za transmisję do najbliższego węzła oraz za utrzymanie sieci

Środki z FERC i KPO przeznaczone na rozwój internetu szerokopasmowego wyniosą prawie 10 mld zł. Nabory dotyczą łącznie 402 obszarów konkursowych. Większość z operatorów nie dysponuje dziś potencjałem, który obsłuży poszczególne obszary.

Przedstawiony podczas webinaru śląski obszar KPO dotyczy dziewięciu powiatów i 28 gmin, zaś FERC siedmiu powiatów i 19 gmin. Inicjatywa stowarzyszenia sprawdza się do założenia spółki celowej, w której operatorzy obejmą udziały. Nowy podmiot razem z e-Południem zbierze deklaracje od MiŚOT-ów dotyczące HP do zbudowania, a następnie przygotuje i złoży wnioski do Centrum Projektów Polska Cyfrowa. Jeśli uda się otrzymać środki, operatorzy otrzymają zlecenia w deklarowanych wcześniej paczkach. W lokalizacjach, gdzie nie będzie deklaracji, zlecona zostanie budowa sieci własnej. I co ważne – po zakończeniu inwestycji stowarzyszenie sprzeda udziały MiŚOT-om w cenie nominalnej.

Powstanie tym samym operator infrastrukturalny, który nie będzie świadczył usług klientom końcowym. Operatorzy będą podpisywać z nowym podmiotem umowy na obsługę sieci i BSA. MiŚOT za każde aktywne PA otrzyma opłatę za transmisję do najbliższego węzła oraz za utrzymanie sieci. Operatorzy zainteresowani udziałem w projekcie lub otrzymaniem szczegółowych informacji powinni pisać na adres ferc@misot.pl. W odpowiedzi dostaną umowę NDA do podpisu oraz predefiniowany arkusz do deklaracji adresów. W kolejnym kroku konieczne będzie potwierdzenie wypełnienia danych.

Duży może więcej?

Czy wielkość ma znaczenie? Być może. Polska branża telekomunikacyjna od lat podzielona jest pomiędzy dużych, korporacyjnych graczy i lokalnych małych i średnich operatorów. Nic nie wskazuje, by miało się to zmienić. Jednakże duzi gracze często mogą pozwolić sobie na więcej, co ostatecznie negatywnie wpływa na rynek łączności.

Sporo kontrowersji w mijającym tygodniu wzbudził fakt, że wykonane pomiary prędkości internetu oferowanego przez korporacyjnych dostawców wykazały, że łącza często są wolniejsze, niż pokazane jest to w ofercie.

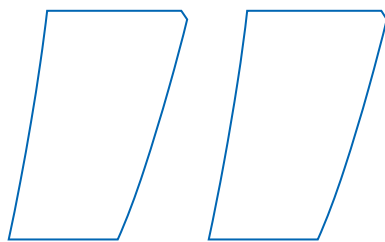
Zresztą do sprawy nagłośnionej przez Wirtualne Media odniosło się biuro prasowe Play w komunikacie skierowanym do serwisu:

– Nasze oferty internetu są zróżnicowane i odpowiadają na potrzeby klientów zarówno w kwestii prędkości łącza, jak i ceny usługi. Definicje prędkości zawarte są w umowach i są zgodne z przepisami UE oraz wytycznymi BEREC.

Dyskrepancje dotyczące oferowanego łącza a jego praktycznej prędkości powodują niezadowolenie u klientów. W dużej mierze przypadków – zwłaszcza jeśli chodzi o połączenie Wi-Fi – zależą od czynników niezależnych od operatora, takich jak położenie modemu lub korzystanie z sieci przez wielu użytkowników w momencie wzmożonego ruchu sieciowego. Dla klienta jednak wniosek jest prosty: winny jest dostawca. Taka sytuacja negatywnie odbija się na wszystkich podmiotach w branży.

Zresztą w przywołanym wcześniej tekście Wirtualnych Mediów znajdziemy też fragment dotyczący reklamacji. Przedstawiciel Netii przekazał, że reklamacje pojawiają się sporadycznie, a przy ich rozpatrywaniu pomocne bywa narzędzie PRO Speed Test, certyfikowane przez UKE, które wyniki pomiarów uzależnia również od wielu czynników, które nie leżą po stronie dostawcy.

Zastanawiam się więc, czy pozycja dużego gracza na rynku telekomunikacyjnym pozwala na więcej?

W BRANŻY SŁYCHAĆ, ŻE PRAKTYKA WYKUPYWANIA BĘDZIE CORAZ CZĘSTSZA. JEDEN Z DUŻYCH OPERATORÓW OTWARCIE PRYZNAŁ, ŻE ZAMIERZA PRZEJMOWAĆ BIZNESY MNIEJSZYCH PRZEDSIĘBIORCÓW

Należy pamiętać, że zdrowa konkurencja jest korzystna dla wszystkich: dla konsumentów, którzy mają szerszy wybór i lepsze ceny, dla małych firm

Zapewne łatwiej jest o klienta. Mali i średni operatorzy, chociaż często lepiej znają swoją lokalną społeczność, to jednak muszą walczyć o każdego klienta.

Jakby tego było mało, to całości obrazu dopełniają niekorzystne warunki działania z operatorami hurtowymi i przede wszystkim przejęcia mniejszych firm przez dużych graczy. W branży słychać, że praktyka wykupywania będzie coraz częstsza. Jeden z dużych operatorów otwarcie przyznał, że zamierza przejmować biznesy mniejszych przedsiębiorców. Zresztą może to być wręcz taktyka na całkowite przemodelowanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce, który jak wiemy, jest ewenementem na skalę światową.

Wśród małych i średnich operatorów nastroje są różne. Wielu z nich wydaje się tracić nadzieję, jednakże wydaje się, że konsolidacja lokalnych operatorów może być ich szansą na dalszy rozwój.

Tak, duży może więcej, więc pora wziąć pod uwagę, że lokalni operatorzy działający razem to nawet 25 proc. wszystkich dostawców na rynku. To już robi wrażenie.

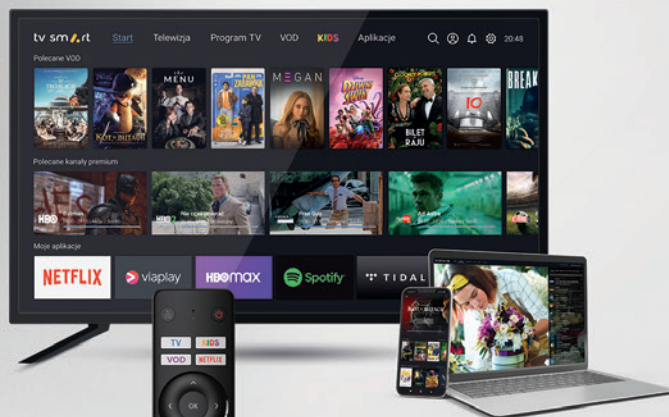
Z punktu widzenia konsumenta, dominacja dużych korporacji telekomunikacyjnych może oznaczać brak wyboru. Wielu z nas przyzwyczajonych jest do korzystania z usług kilku największych graczy, często nie zdając sobie sprawy z istnienia innych, mniejszych dostawców. Należy pamiętać, że zdrowa konkurencja jest korzystna dla wszystkich: dla konsumentów, którzy mają szerszy wybór i lepsze ceny, dla małych firm, które mają szansę na rozwój, a nawet dla gigantów, którzy są zmuszeni do innowacji i ciągłego doskonalenia swoich usług. Nie dajmy sobie wmówić, że jest inaczej.

JAMBOX

TELEWIZJA ŚWIATŁOWODOWA

www.jambox.pl

tv smart

tv smart GO

DEKODERY IPTV
Arris 4302 **HD**
Arris 5202 **4K**

StartOver
OGLĄDAJ OD POCZĄTKU

JAMBO Nagrywarka
NAGRYWAJ W CHMURZE

NOWOŚĆ!

ZAMÓW TERAZ NA
BEZPŁATNE TESTY
sgt.net.pl

TV Smart 4K BOX to dekoder z Android TV, który łączy tradycyjną telewizję z dostępem do serwisów rozrywkowych, takich jak: Netflix, HBO Max, Disney+, Amazon Prime, Viaplay oraz ogromnej biblioteki VOD.

TV Smart to także:

- Telewizja linearna z funkcjami StartOver i CatchUp
- Nagrywanie w chmurze lub na dysku USB
- Pilot bluetooth z możliwością głosowej obsługi
- Wbudowane Wi-Fi i Chromecast
- Aplikacja TV Smart GO na urządzenia mobilne (Android, iOS), telewizory LG, Samsung oraz w przeglądarkach internetowych.

TELEFONIA KOMÓRKOWA

JAMBOX
mobile

LTE 5G
VoLTE Wi-Fi Calling

Blisko **300** kanałów, w tym **185** w jakości HD i **5** UHD 4K
Atrakcyjna oferta pakietowa

4K HD EPG VOD PVR TIME SHIFT MULTI SCREEN JAMBOX GO! JAMBO NAGRYWARKA START OVER CATCH UP

- 16 lat na rynku IPTV, 570 partnerów ISP
- 160 tys. abonentów JAMBOX
- Nowoczesne autorskie oprogramowanie HD dekodерów
- Zaawansowany system zarządzania usługami
- Dystrybucja usługi w multicast i unicast
- Wsparcie marketingowo-sprzedawcze
- **JAMBOX go!** – oglądanie TV i zarządzanie usługami ze smartfona, komputera czy tabletu
- **JAMBOX mobile** – telefonia i mobilny Internet LTE i 5G, proste przenoszenie numerów, rozmowy z prędkością technologii LTE i zawsze pewny zasięg dzięki Wi-Fi Calling

SGT

Pomagamy lokalnym operatorom Internetu wdrażać w swoich sieciach cyfrową telewizję kablową bazującą na platformie IPTV oraz telefonię komórkową i Internet LTE.

sgt.net.pl/iptv-dla-isp

Zadzwoń lub wyślij email

32 428 8 428

handlowy@sgt.net.pl

Inwestycje a budżet operatora

Wieloletnia praktyka funkcjonowania małych i średnich operatorów telekomunikacyjnych na polskim rynku oznaczała wybudowanie tysięcy kilometrów sieci światłowodowych. Decyzje inwestycyjne często podejmowane były przy tym jedynie w oparciu o intuicje przedsiębiorców. Nie zaszkodzi metod, które sprawdzały się latami, podbudować rzetelną wiedzą ekonomiczną. W końcu żyjemy już w innej rzeczywistości.

Dlaczego przedsiębiorstwa powinny realizować inwestycje? Z kilku kluczowych powodów, które wpływają na ich rozwój, konkurencyjność i długoterminowy sukces. Konkretnie zaś mówiąc, główne powody można zdefiniować w następujący sposób:

- ▶ **wzrost i rozwój** – inwestycje pozwalają przedsiębiorstwom osiągnąć wzrost poprzez rozwijanie nowych produktów, usług lub technologii, ekspansję na nowe rynki oraz zwiększenie zdolności produkcyjnych. Ponadto dzięki inwestycjom przedsiębiorstwa mogą wykorzystać swoje potencjalne źródła przychodów i osiągnąć większą skalę operacji;
- ▶ **konkurencyjność** – inwestowanie pozwala przedsiębiorstwom poprawić swoją konkurencyjność na rynku. Poprzez modernizację i unowocześnianie procesów produkcyjnych i świadczenia usług oraz wdrażanie innowacji, przedsiębiorstwa mogą dostarczać bardziej efektywne i atrakcyjne produkty lub usługi, co przyciąga klientów i pozwala utrzymać pozycję lidera w branży;
- ▶ **innowacje** – inwestycje w badania i rozwój są kluczowe dla tworzenia innowacyjnych rozwiązań. Przedsiębiorstwa mogą tworzyć nowe produkty, usługi, technologie czy procesy, które mogą zmienić rynek lub branżę. Inwestycje w innowacje pozwalają przewyższać konkurencję i tworzyć przewagę konkurencyjną;
- ▶ **efektywność operacyjna** – inwestycje mogą pomóc w poprawie efektywności operacyjnej przedsiębiorstwa. Modernizacja sprzętu, automa-

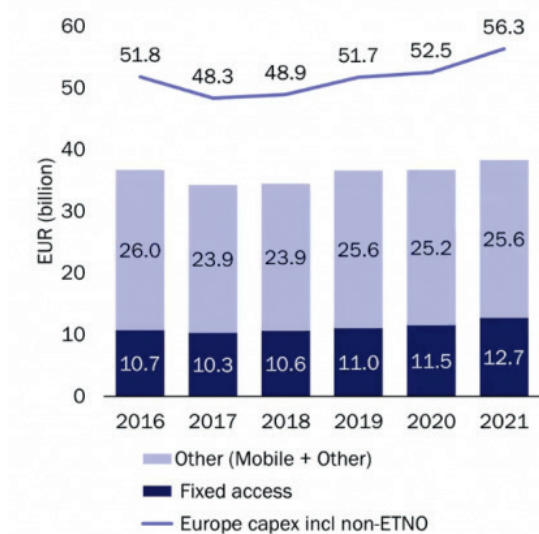
tyzacja procesów czy wdrożenie nowych technologii mogą skutkować zwiększeniem wydajności, redukcją kosztów produkcji oraz ograniczeniem strat;

- ▶ **dywersyfikacja ryzyka** – inwestycje pozwalają przedsiębiorstwom dywersyfikować swoje źródła przychodów i zminimalizować ryzyko związane z koncentracją na jednym produkcie lub rynku. Dzięki różnorodnym inwestycjom firma jest mniej podatna na zmiany w warunkach rynkowych;
- ▶ **zyski i zwroty** – inwestycje mają potencjał przynieść przedsiębiorstwu zyski i zwroty z zainwestowanego kapitału. Mogą to być zarówno zyski krótkoterminowe (np. dywidendy), jak i długoterminowe (np. wzrost wartości akcji). Inwestycje pozwalają na generowanie dodatkowych źródeł dochodu dla przedsiębiorstwa;
- ▶ **długoletnia strategia** – inwestycje są często elementem długoletniej strategii przedsiębiorstwa. Pomagają w budowaniu trwałej przewagi konkurencyjnej i utrzymywaniu zrównoważonego wzrostu w dłuższym okresie;
- ▶ **odpowiedź na zmiany rynkowe** – inwestycje pozwalają przedsiębiorstwom dostosować się do zmieniających się warunków rynkowych i technologicznych. Mogą to być inwestycje reaktywne w odpowiedzi na nowe trendy czy konkurencję;
- ▶ **wzrost wartości dla szerokiego kręgu interesariuszy** – realizacja skutecznych inwestycji przyczynia się do zwiększenia wartości przedsiębiorstwa dla jego interesariuszy, takich jak: udziałowcy, akcjonariusze, pracownicy, dostawcy czy społeczność lokalna.

Skoro proces inwestycyjny jest taki ważny, zobaczymy zatem, jak wygląda poziom wydatków inwestycyjnych, tzw. CAPEX (CAPEX – to skrót od angielskiego terminu *Capital Expenditure*, który w języku polskim można przetłumaczyć jako wydatki inwestycyjne lub wydatki kapitałowe) członków ETNO na przestrzeni lat 2016–2021.

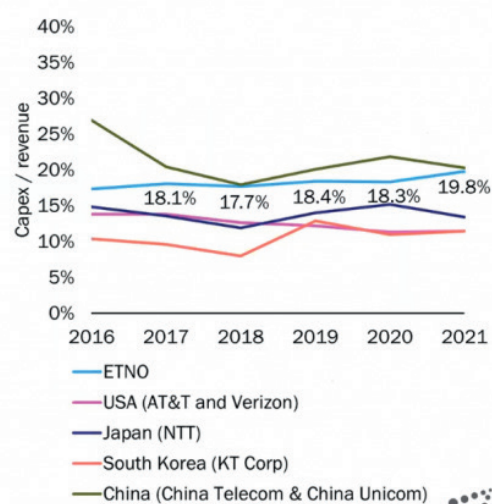
ETNO to Europejskie Stowarzyszenie Operatorów Telekomunikacyjnych. Jest to organizacja reprezentująca interesy operatorów telekomunikacyjnych na poziomie europejskim, której celem jest m.in. wspieranie dialogu i współpracy między operatorami oraz promowanie innowacji i rozwoju w dziedzinie telekomunikacji. Poziom tych wydatków prezentują dwa poniższe wykresy.

ETNO member capex in Europe only (excluding spectrum costs), plus total capex in Europe, 2016–2021

RefNo | Confidential

Capex/revenue in home markets, ETNO members and comparable leading operators 2016–2021

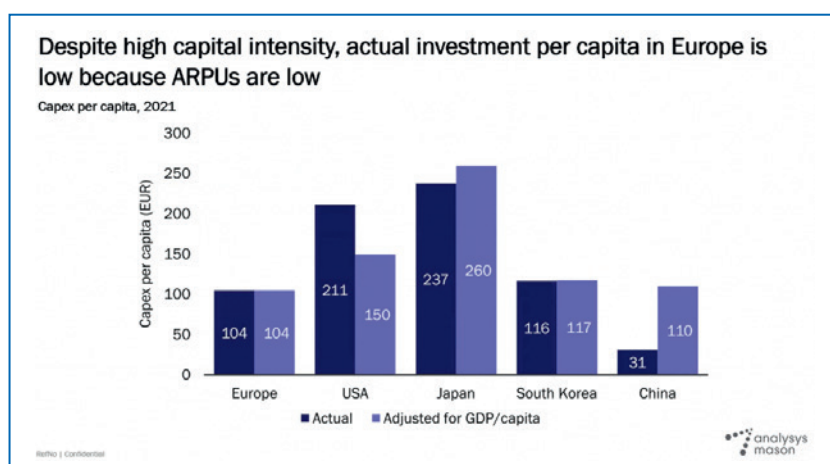
analysys mason

Zgodnie z danymi prezentowanymi na wykresie po lewej stronie – wydatki inwestycyjne w Europie wzrosły w 2021 r. vs. 2020 o ok. 3,8 mld EUR, co stanowi wzrost o ok. 7 proc., zaś udział wydatków ETNO w całości wydatków inwestycyjnych w Europie wyniósł niemal 68 proc. i spadł o ok. 2 proc. w zestawieniu z 2020 r. Widać również, że struktura tych wydatków wskazuje, że wydatki na tzw. fixed access (wydatki na stały dostęp do usług telekomunikacyjnych, takich jak internet, telefon lub telewizja, poprzez określone medium przewodowe lub struktury infrastrukturalne) w 2021 r.

stanowią tylko 33 proc., a 67 proc. to wydatki na infrastrukturę mobilną.

Wykres po prawej stronie wskazuje, że wydatki inwestycyjne ETNO w porównaniu do przychodów stanowią już blisko 20 proc. przychodów – tyle samo co w Chinach, ale więcej niż w USA, Japonii czy Korei Południowej.

Zupełnie inaczej wygląda ocena poziomu inwestowania członków ETNO przez pryzmat wydatków per capita, jak również po skorygowaniu ich o PKB. Wykres poniżej wyraźnie wskazuje, że operatorzy w Europie wydają znacznie mniej niż w USA i Japonii oraz nieznacznie mniej niż w Chinach czy Korei Południowej. Co ważne, zbyt niskie wydatki per capita mogą spowodować, że osiągnięcie przez Europę celów *Drogi ku cyfrowej dekadzie 2030* będzie nierealne. Szacuje się, że około 45 mln Europejczyków nie będzie mieć dostępu do światłowodu w 2030 roku.

Czy zatem inwestowanie jest ważne? To pytanie jest, w mojej ocenie, pytaniem retorycznym.

Odnosząc się do teorii, zacznijmy od tego czym jest budżet inwestycyjny przedsiębiorstwa. To swego rodzaju plan finansowy określający przeznaczenie środków na różnego rodzaju inwestycje (finansowe i niefinansowe), których celem – co do zasady – jest zwiększenie wartości firmy, rozszerzenie zakresu jej działalności czy też poprawa efektywności operacyjnej. W zależności od wielkości firmy, jej specyfiki czy złożoności, proces tworzenia takiego budżetu może

wyglądać inaczej, ale zawsze w jego trakcie warto rozważyć następujące elementy:

- ▶ **analiza strategii** – ważne jest, aby zrozumieć cele strategiczne przedsiębiorstwa, w szczególności, które obszary działalności mają priorytet i czy firma skupia się na rozwoju nowych produktów, ekspansji na nowe rynki, czy poprawie wewnętrznych procesów;
- ▶ **zdefiniowanie projektów inwestycyjnych** – sporządzenie listy projektów inwestycyjnych, które firma ma w planach (np. inwestycje w infrastrukturę, technologię, badania i rozwój, marketing, szkolenia pracowników itp.). Każdy projekt powinien być dokładnie opisany i oszacowany, np. pod względem wymaganych zasobów, ryzyka i harmonogramu;
- ▶ **oszacowanie nakładów** – oszacowanie wszelkich nakładów inwestycyjnych, nie tylko w fazie początkowej i realizacji, ale także kosztów operacyjnych w okresie eksploatacji;
- ▶ **wartość zwrotu z inwestycji (ROI)** – analiza opłacalności inwestycji, w tym korzyści finansowych i niematerialnych wynikających z każdego projektu;
- ▶ **priorytetyzacja** – w oparciu o strategię i potencjalne korzyści, stworzenie rankingu projektów. Niektóre projekty mogą mieć większy wpływ na rozwój firmy niż inne, dlatego ważne jest, aby przyporządkować im odpowiednie środki;
- ▶ **dostępność środków** – analiza dostępności źródeł finansowania projektów. To pomoże określić, które projekty można zrealizować w danym okresie;
- ▶ **monitorowanie i analiza** – cykliczny monitoring postępu realizacji projektów, analiza odchyleń i ich korygowanie. W miarę potrzeb dostosuj budżet inwestycyjny na podstawie zmian w sytuacji rynkowej, wyników projektów i ogólnego rozwoju przedsiębiorstwa;
- ▶ **zarządzanie ryzykiem** – należy pamiętać o uwzględnieniu potencjalnego ryzyka związanego z projektami inwestycyjnymi i przygotowaniu ewentualnych scenariuszy alternatywnych realizacji projektów.

Tworzenie budżetu inwestycyjnego to z pewnością proces wymagający analizy, planowania i elastyczności. Warto zwrócić uwagę, że powinien to być proces interdyscyplinarny angażujący wielu specjalistów z przedsiębiorstwa w celu osiągnięcia maksymalnych korzyści z posiadanej wiedzy i doświadczenia. Dobra alokacja środków na inwestycje może pomóc przedsiębiorstwu osiągnąć swoje cele rozwojowe i zwiększyć konkurencyjność na rynku.

Czy branża telekomunikacyjna jest specyficzna i czy tworzenie budżetu inwestycyjnego w branży telekomunikacyjnej wymaga szczegółowej analizy? Wydaje się, że odpowiedź jest twierdząca, ponieważ jest to sektor o dużym zróżnicowaniu i szybkim tempie zmian. Oto kroki, które warto rozważyć przy tworzeniu budżetu inwestycyjnego w branży telekomunikacyjnej:

- ▶ **analiza rynku** – należy zrobić dogłębną analizę rynku telekomunikacyjnego w celu zrozumienia, jakie są aktualne trendy, zachowania klientów, konkurencja i przewidywane zmiany regulacyjne. To pomoże w określeniu obszarów, w których inwestycje będą najbardziej opłacalne
- ▶ **badania i rozwój** – branża telekomunikacyjna jest dynamiczna, więc inwestycje w badania i rozwój są kluczowe. Przydział środków na nowe technologie, usługi i produkty, które mogą zapewnić przewagę konkurencyjną wydają się kluczowe;
- ▶ **infrastruktura sieciowa** – rozwinięcie i utrzymanie infrastruktury sieciowej, w tym sieci 5G, jest niezwykle ważne. Warto oszacować koszty zakupu i utrzymania sprzętu, instalacji oraz aktualizacji;
- ▶ **inwestycje w cyberbezpieczeństwo** – w miarę zwiększania się zastosowań internetowych i przechodzenia na cyfrowe platformy inwestycje w cyberbezpieczeństwo stają się kluczowe. Należy zapewnić odpowiednie środki na ochronę danych klientów i infrastruktury;
- ▶ **poprawa jakości usług** – klienci oczekują coraz lepszych usług telekomunikacyjnych. Inwestycje w poprawę jakości połączeń, szybkości internetu, obsługi klienta i dostępności są kluczowe;
- ▶ **ekspansja na nowe rynki** – jeśli firma planuje ekspansję na nowe rynki lub regiony, to powinna uwzględnić koszty związane z tym procesem, takie jak adaptacja do lokalnych regulacji i infrastruktury;
- ▶ **analiza konkurencji** – należy śledzić jakie inwestycje podejmuje konkurencja, aby dostosować swoje strategie i budżet;

- ▶ **zarządzanie ryzykiem** – branża telekomunikacyjna jest podatna na różne rodzaje ryzyka, takie jak zmiany regulacyjne, awarie sieci czy zmienne trendy konsumenckie. Należy uwzględnić te czynniki w budżecie i planach zarządzania ryzykiem.

Podsumowując, budżet inwestycyjny w branży telekomunikacyjnej powinien uwzględniać dynamiczny charakter tego sektora, zastosowanie nowych technologii i konkurencyjne wymagania klientów. Wartościowa analiza rynku, długofalowe planowanie i elastyczność w dostosowywaniu budżetu pomogą przedsiębiorstwu osiągnąć sukces.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na dość rzadki, niestety, proces konsolidacji budżetów inwestycyjnych, który może przynieść korzyści dla przedsiębiorstwa. Dzięki takiemu procesowi, który wymaga szczegółowych, formalnych uzgodnień pomiędzy firmami, przedsiębiorstwa mogą osiągnąć następujące korzyści biznesowe:

- ▶ **lepsza alokacja zasobów** – konsolidacja pozwala na lepszą kontrolę nad wszystkimi projektami inwestycyjnymi, co ułatwia efektywną alokację dostępnych środków;
- ▶ **efektywny przegląd projektów** – dzięki konsolidacji można uzyskać lepszy przegląd wszystkich projektów, co pozwala na identyfikację zależności i potencjalnych konfliktów między nimi oraz lepsze zrozumienie, które projekty wspierają główne cele przedsiębiorstwa;
- ▶ **unikanie dublowania** – często w firmach różne działy lub sekcje mogą proponować podobne projekty, co prowadzi do dublowania wysiłków i zasobów. Konsolidacja pomaga wyeliminować takie powielanie;
- ▶ **zwiększona odpowiedzialność** – konsolidacja może spowodować, że osoby odpowiedzialne za zarządzanie budżetem inwestycyjnym będą bardziej skupione na efektywnym wykorzystaniu zasobów;
- ▶ **łatwiejsza komunikacja** – konsolidacja może ułatwić komunikację między różnymi działami i interesariuszami, co może pomóc w identyfikacji i rozwiązaniu ewentualnych problemów.

Z pewnością ostatecznie decyzja o konsolidacji budżetów inwestycyjnych zależy od analizy korzyści i kosztów oraz od konkretnego kontekstu firmy. Warto rozwa-

żyć czy korzyści przewyższają potencjalne wyzwania i dostosować podejście do specyficznych potrzeb i celów przedsiębiorstwa.

A jak wygląda rola państwa w tworzeniu budżetu inwestycyjnego przez przedsiębiorstwo? Może mieć różne aspekty i bardzo często zależy od kontekstu politycznego, gospodarczego i regulacyjnego danego kraju. Pewne jest to, że rola państwa może istotnie wpływać na proces tworzenia budżetu inwestycyjnego przez przedsiębiorstwa, w szczególności poprzez wpływ na takie obszary jak:

- ▶ **regulacje i polityka gospodarcza** – państwo może wpływać na otoczenie biznesowe poprzez regulacje i politykę gospodarczą, określenie stawek podatkowych, ulg inwestycyjnych, preferencji dla określonych sektorów czy zachęt dla badań i rozwoju, może wpłynąć na to, jakie projekty inwestycyjne przedsiębiorstwo będzie rozważać;
- ▶ **dotacje i wsparcie finansowe** – państwo może oferować dotacje, granty lub kredyty preferencyjne, które pomagają przedsiębiorstwom sfinansować inwestycje. To może obejmować inwestycje w nowe technologie, ochronę środowiska czy tworzenie miejsc pracy;
- ▶ **infrastruktura i środowisko biznesowe** – państwo ma wpływ na dostępność do infrastruktury, takiej jak sieci telekomunikacyjne, transport i energetyka. Poprawa infrastruktury może wpłynąć na efektywność operacyjną przedsiębiorstw oraz zachęcić do inwestycji;
- ▶ **rynek kapitałowy** – państwo może regulować rynek kapitałowy, co ma wpływ na dostępność finansowania dla przedsiębiorstw. Tworzenie korzystnych warunków dla emisji akcji, obligacji lub innych instrumentów może pomóc firmom pozyskać środki na inwestycje;
- ▶ **badania i rozwój** – poprzez finansowanie badań i rozwoju lub współpracę z uniwersytetami, państwo może wspierać innowacje i nowe technologie, co może prowadzić do powstawania nowych projektów inwestycyjnych;
- ▶ **stabilność makroekonomiczna** – państwo odpowiada za utrzymanie stabilności makroekonomicznej kraju, co ma wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Inflacja, stopa procentowa czy polityka pieniężna mogą wpłynąć na zdolność przedsiębiorstw do podejmowania inwestycji;

- ▶ **ochrona własności intelektualnej** – państwo reguluje kwestie praw własności intelektualnej, co ma znaczenie dla przedsiębiorstw inwestujących w badania i rozwój oraz tworzących nowe produkty czy usługi;
- ▶ **edukacja i szkolenia** – poprzez edukację, szkolenia i programy rozwoju kadry pracowniczej, państwo może wpływać na jakość i umiejętności zespołu, co ma wpływ na realizację projektów inwestycyjnych.

Jak widać rola państwa w tworzeniu budżetu inwestycyjnego przez przedsiębiorstwo jest bardzo duża i polega przede wszystkim na stworzeniu korzystnego i stabilnego ekosystemu, który może zachęcać lub zniechęcać do inwestycji, wspierać innowacje i stworzyć warunki sprzyjające rozwojowi gospodarczemu.

Jednak nie tylko Państwo ma duży wpływ na proces inwestycyjny. Warto także zastanowić się, czy konkurencja też ma istotny wpływ na tworzenie budżetu inwestycyjnego przez przedsiębiorstwo. I w tym przypadku odpowiedź jest twierdząca. Konkurencyjne otoczenie może mieć zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki dla procesu budżetowania inwestycyjnego. Pozytywny wpływ konkurencji na budżet inwestycyjny występuje poprzez:

- ▶ **stymulowanie innowacji** – w konkurencyjnym środowisku firmy często są zmotywowane do inwestowania w innowacje, aby wyróżnić się na tle konkurencji. Tworzenie nowych produktów, usług czy technologii może stanowić ważny element budżetu inwestycyjnego;
- ▶ **zwiększenie jakości usług** – w celu przyciągnięcia i utrzymania klientów, przedsiębiorstwa mogą inwestować w poprawę jakości swoich produktów i usług. To z kolei może wymagać alokacji środków na rozwijanie lepszych rozwiązań i obsługi klienta;
- ▶ **dopasowanie do potrzeb rynku** – współzawodnictwo z innymi firmami może zachęcić przedsiębiorstwo do lepszego zrozumienia potrzeb i oczekiwań rynku. To z kolei może wpłynąć na decyzje dotyczące inwestycji, ukierunkowując je na obszary, które cieszą się największym popytem;
- ▶ **efektywność operacyjna** – konkurencja może motywować przedsiębiorstwa do poprawy efektywności operacyjnej, co z kolei może prowadzić do oszczędności kosztów i większej zdolności do alokacji środków na inwestycje.

Negatywny wpływ konkurencji na budżet inwestycyjny objawia się poprzez:

- ▶ **presję na ceny** – w silnie konkurencyjnych branżach presja na obniżanie cen może ograniczać dostępne środki na inwestycje. Firmy mogą być zmuszone do ograniczania inwestycji, aby utrzymać konkurencyjność cenową;
- ▶ **ograniczoną marżę zysku** – konkurencyjne otoczenie może prowadzić do mniejszych marż zysku, co z kolei może skutkować mniejszymi dostępnymi środkami na inwestycje;
- ▶ **zwiększoną presję na wydajność** – konkurencja może prowadzić do większej presji na osiągnięcie szybkich rezultatów i szybkiego zwrotu z inwestycji, co może skutkować wyborem projektów o krótszym okresie realizacji.

Klasycznym przykładem roli Państwa w tworzeniu budżetu inwestycyjnego jest Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), który jest planem rozwojowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służący ich realizacji.

W ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Recovery and Resilience Facility – RRF) Polska może skorzystać w sumie z 58,1 mld euro, w tym ze środków bezzwrotnych w wysokości 23,9 mld euro. Projekt KPO złożony przez Polskę do oceny KE w 2021 r. zakłada wydatkowanie całej dostępnej dla Polski w ramach RRF sumy środków bezzwrotnych w wysokości 23,857 mld euro (w tym 5,318 mln euro na prowadzenie przez KE dialogu technicznego) oraz 11,507 mld euro z części pożyczkowej RRF – co daje w sumie budżet KPO na poziomie 35,364 mld euro.

Zgodnie z założeniami instrumentu RRF celem strategicznym KPO Polski jest odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii (recovery) oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki

i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym (resilience), co będzie odbywać się w szczególności poprzez przyspieszenie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która w sposób odpowiedzialny wykorzystuje zasoby środowiska (green growth), a także rozwój oparty na wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych (digital growth).

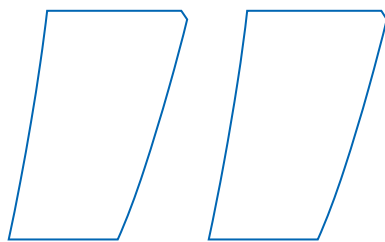
Do osiągnięcia celów KPO przyczyni się realizacja sześciu komponentów oraz działań (tj. reform i inwestycji) w ramach KPO. Układ celów stanowi klucz do zaproponowanej architektury KPO. Realizacja KPO została skoncentrowana wokół następujących sześciu komponentów, stanowiących obszary koncentracji reform i inwestycji:

1. Odporność i konkurencyjność gospodarki;
2. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności;
3. Transformacja cyfrowa;
4. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia;
5. Zielona, inteligentna mobilność;
6. Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Alokację środków na poszczególne komponenty przedstawia poniższy rysunek.

Źródło: Krajowy Plan Odbudowy – Nowe Dotacje Unijne 2021–2027

PROGRAMY PAŃSTWOWE MAJĄ POTENCJAŁ WPŁYWANIA NA ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORSTW, ZARÓWNO W POZYTYWNY, JAK I NEGATYWNY SPOSÓB

Odpowiednie programy mogą wspomagać rozwój przedsiębiorstw, podczas gdy źle zaprojektowane mogą przynieść negatywne skutki

W komponencie dotyczącym rozwoju infrastruktury sieciowej środki będą przeznaczone na likwidację białych plam w dostępie do internetu szerokopasmowego, zwiększanie dostępności cyfrowych usług publicznych (w tym usług skierowanych do rolników), podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa oraz inwestycje związane z cyfrową szkołą oraz wzmocnienie cyberodporności systemów informacyjnych, a także rozwiązania IT usprawniające funkcjonowanie administracji i sektora rolno-spożywczego.

Czy takie programy mogą zaburzać organiczny rozwój przedsiębiorstwa? Odpowiedź nie jest wcale taka oczywista i odpowiedź brzmi – to zależy, bowiem programy państwowe mają potencjał wpływania na rozwój przedsiębiorstw, zarówno w pozytywny, jak i negatywny sposób. Odpowiedź na to pytanie jest złożona i zależy od wielu czynników, w tym od konkretnego rodzaju programów, ich realizacji, kontekstu gospodarczego oraz długoterminowych celów przedsiębiorstwa. Teoretyczny negatywny wpływ może występować poprzez zakłócenie konkurencji, zbyt dużą ingerencję czy też nadmierne regulacje i biurokrację.

Jeśli programy państwowe nie są odpowiednio zaplanowane lub przemyślane, mogą prowadzić do szybkiego wzrostu, który nie jest zrównoważony w dłuższej perspektywie, co może przyczynić się do problemów finansowych w przyszłości.

Wniosek jest następujący: wpływ programów państwowych na rozwój przedsiębiorstw zależy od tego, jak są one projektowane, wdrażane i nadzorowane. Odpowiednie programy mogą wspomagać rozwój przedsiębiorstw, podczas gdy źle zaprojektowane mogą przynieść negatywne skutki. Współpraca między sektorem publicznym a prywatnym jest istotna, aby stworzyć warunki, które wspierają zrównoważony wzrost gospodarczy.

W czasie kryzysu najlepsze interesy robią spekulanci

Wiele wskazuje, że ożywił nam się rynek akwizycji w branży telekomunikacyjnej. Kupowanie MiŚOT-owych firm w obecnych warunkach ekonomicznych i dodatkowo, jak po każdej transakcji wróbelki ćwierkają, nadal za małe pieniądze jest świetnym interesem... Ale wyłącznie dla kupującego pośrednika.

Ogłoszone w ostatnich miesiącach deale są realizowane w większości nie przez kapitał docelowy, a podmioty, które chcą kupić, a potem, gdy nadejdzie właściwy moment,

sprzedać dalej. A ten właściwy moment nadejdzie, gdy na rynku pojawi się prawdziwy gracz.

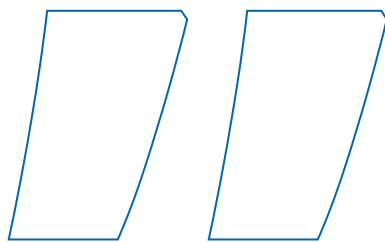
Zdarza się często, że pośrednik po przejęciu stawia sobie jakieś zadania: zoptymalizować koszty, poprawić dokumentację, wyczyścić spółkę z trefnych umów, wyrzucić trupy z szafy. Czasem coś dorzuci – know-how- wspólne umowy z niższymi kosztami. Spółka staje się jeszcze atrakcyjniejsza, na pierwszy rzut oka, i na pewno przygotowana do odsprzedania.

Zauważyłem jednak, że spekulanci coraz częściej pomijają etap pompowania. Popularniejsza jest eksploatacja i – bez zmian – czekanie na właściwy moment.

Pośrednicy działający na polskim rynku i tak mają mikrą skuteczność, bo MiŚOT-y nauczyły się liczyć. Potrafią rachować kasę nie tylko tu i teraz, ale również w perspektywie. Propaganda mówiąca o wyprzedazy rynku też jest mniej skuteczna. Jak sobie taki zainteresowany policzy, ile i jakich w ciągu ostatnich lat wykupiono HP i HC, to zrozumie, że nie ma w naszym kraju zjawiska masowej wyprzedazy tej części rynku telekomunikacyjnego. Występuje za to naturalna selekcja. Brutalne, ale prawdziwe. Starzy, słabi, skłóceni, zmęczeni, nieskuteczni i niemądrzy są po prostu pokarmem dla drapieżników. I tyle, a może aż tyle.

Statystyki nie kłamią. Nadal więcej mikro i małych operatorów powstaje, niż znika, szybciej budujemy się, niż

ZAPOWIADANY POZIOM TYSIĄCA EURO ZA HC JEST JUŻ MOCNO NIEAKTUALNY. JEGO NIEDOSZACOWANIE WYKAZAŁ RYNEK, A W POLSCE PATOLOGICZNA INFLACJA I NIESTABILNOŚĆ ORAZ RYNEK PRACOWNIKA Z JEGO KOSZTAMI

**Czas płynie, a wartość i przychody
Waszych interesów cały czas rosną.
To się dzieje na Waszych oczach
i nie odrywajcie od tego wzroku,
aby zerknąć na lichwiarskie oferty,
którymi jesteście zasypywani**

sprzedajemy. To twarde dane UKE i Ministerstwa Cyfryzacji, a nie propaganda i straszenie dużych, spekulantów, części mediów będących na ich usługach i zdrajców środowiska.

Presja na sprzedaż, podwyższanie cen, często do poziomu, o którym mówiłem od lat, wynika z ruchów na globalnych rynkach kapitałowych. Kapitałiści zamiast inwestować w dobra konsumpcyjne przekierowują strumień pieniędzy w stronę dóbr inwestycyjnych. Jednocześnie rosnących i dających nowy kapitał, które nie tracą na wartości i przynoszą zyski większe niż inflacja.

Zapowiadany poziom tysiąca euro za HC jest już mocno nieaktualny. Jego niedoszacowanie wykazał rynek, a w Polsce patologiczna inflacja i niestabilność oraz rynek pracownika z jego kosztami. Nie da się już tanio budować, zauważyliście?

Uważam, że sprzedawanie majątku, którego inflacja nie tyka, a wartość rośnie, który cały czas daje przychody, w tym momencie jest ABSURDALNE. W czasie kryzysu, niestabilności i wojny najlepsze interesy robią spekulanci. Historia nieraz to pokazywała.

Co zatem w zamian? Konsolidujmy się, a nie oddajmy za bezcen (czytaj: znacznie taniej niż 2 tys. euro). Jak zechcemy, skonsolidowani możemy iść bezpośrednio do głównych graczy i zrobić prawdziwy deal. Przypominam, takie akcje już robiliśmy w naszej historii. Przypomnijcie sobie: EPIX czy MdO. Także każdy dzień budowania potencjału Waszej Grupy MiŚOT podbija stawki, bo wzbudza panikę u dużych i ich skupowaczy, co owocuje pojedynczymi dealami za kwoty, które przedtem były nie do pomyślenia. Czas płynie, a wartość i przychody Waszych interesów cały czas rosną. To się

dzieje na Waszych oczach i nie odrywajcie od tego wzroku, aby zerknąć na lichwiarskie oferty, którymi jesteście zasypywani.

To spam ludzie.

ISP FORUM

OGÓLNOPOLSKIE FORUM MAŁYCH I ŚREDNICH
OPERATORÓW TELEKOMUNIKACYJNYCH

ISPFORUM.PL

OGÓLNOPOLSKIE ZJAZDY MiSOT

13-15 11.2023	ZAKOPANE NOSALOWY DWÓR
10-12 04.2024	JANÓW PODLASKI ZAMEK

